

стан ресурсного потенціалу сільськогосподарських товариств в Україні потребують негайного втручання з боку держави і безпосередньо Кабінету Міністрів України, так як це є виключно прерогативою Міністерства Аграрної політики. І лише в такому випадку ми зможемо розвивати вітчизняне сільське господарство до світового рівня.

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР

***ХАРЧЕВНИКОВА А. С.,* АСИСТЕНТ,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА***

Галузь з виробництва хліба та хлібобулочних виробів України відіграє визначну соціальну і стратегічну роль у житті суспільства, задовольняючи потреби населення в харчовому продукті.

Борошняні вироби і, насамперед, хліб традиційно займають найважливіше місце в раціоні українців. Для виробництва борошна в Україні використовується декілька зернових культур, але головна роль належить пшениці. Частка пшеничного борошна в загальному обсязі борошна, що виробляється в країні, складає близько 90%. Основною зерною культурою України є озима пшениця, на яку припадає майже 20 % посівних площ. Озима пшениця забезпечує близько 50% валового збору зерна в країні. Основні райони вирощування цієї культури — лісостепова, степова зони і частково Полісся. В минулому озиму пшеницю в Україні висівали переважно в Лісостепу. Найкращі природно-кліматичні умови для вирощування озимої пшениці — Лісостеп і північна частина Степу. В Україні виведено багато нових високоврожайних сортів озимої пшениці, які одержали визнання і за межами нашої країни. Яра пшениця поступається озимій врожайністю. Тому вона має незначне поширення, головним чином у степових районах. В лісостеповій зоні яру пшеницю висівають у разі вимерзання озимої.

Проблема низької якості українського зерна вже тривалий час залишається актуальною і невирішеною. Причини її включають недостатнє внесення добрив, недотримання технологій вирощування культур, слабе технічне оснащення виробників, через що затягуються

** Науковий керівник – Мазнев Г.Є., професор*

строки збирання врожаю. Не припиняють негативного впливу й кліматичні фактори. У Харківській області, наприклад, через погані погодні умови майже 70% зібраного у 2008 році зерна було визнано фуражним. Хоча кожен десятий гектар зернових засівався елітним насінням, погодні умови були несприятливими для розвитку рослин. Певну частку вини за низьку якість зерна експерти відносять на адресу логістичної системи. Вони вказують на недостатню кількість зерносушарок у господарствах, що не дає змоги довести вологість зерна до норми й зумовлює втрату його якості. Україна не має достатніх потужностей для зберігання урожаю: 600 сертифікованих зерносховищ забезпечують зберігання близько 27 млн. тонн зерна не тільки в господарствах та хлібоприймальних пунктах, але й у портах.

Підвищення економічної ефективності зернового виробництва передбачає збільшення виробництва і поліпшення якості зерна, забезпечення більшої сталості зернового господарства і ефективного використання його виробничих ресурсів. Основним напрямом дальшого розвитку зернового господарства є інтенсифікація виробництва зерна на основі внесення оптимальної кількості органічних і мінеральних добрив, розширення посівів високоврожайних сортів і гібридів, впровадження комплексної механізації, інтенсивних та індустріальних технологій, застосування прогресивних форм організації і оплати праці з урахуванням кінцевого результату. Важливим фактором підвищення ефективності виробництва зерна, на думку В.І. Мацибора, є виведення і впровадження в господарствах високоврожайних сортів і гібридів, стійких проти хвороб і придатних для вирощування на зрошуваних землях. Особливого значення у цьому зв'язку набуває поліпшення селекції і насінництва зернових культур. Для прикладу: в економічно розвинутих країнах підвищення врожайності сільськогосподарських культур на 50 % забезпечується використанням добрив, на 25 % - поліпшенням обробітку ґрунту і на 25 % - впровадженням високоврожайних і перспективних сортів.[1, с.288]

О.Л.Уліч зазначає, що для одержання високої і стабільної урожайності озимої пшениці важливе значення має зимостійкість сучасних сортів, яка є важливою біологічною властивістю і загалом визначає придатність сорту для виробництва. Зимові uszkodження можуть спричинити загибель рослин, уповільнювати ростові процеси, послаблювати рослини і їхню регенерацію після перезимівлі, призводити до зрідження посівів і зниження урожайності та якості зерна.[2,с.86]

Звичайно, потенціал нових сортів має неабияке значення, але, не слід забувати про основи мінерального живлення. Останніми роками зростання цін на добрива й скрутне становище в тваринництві зумовили різке зниження доз внесення мінеральних та органічних добрив. Якщо в 2006 році у середньому по країні азоту внесли 27кг/га (у 1990 – 59кг/га), то фосфору – 7кг/га (у 1990 – 43), а калію – 6кг/га (у 1990 – 39). Внесення органіки знизилося до 13 млн. т (257,1 – у 1990р.). за цих умов внесення добрив треба сконцентрувати під сорти, які забезпечують найбільшу віддачу. Для одержання стабільно високої урожайності озимої пшениці велике значення має вивчення і дотримання оптимальних строків її сівби. Згідно з численними дослідженнями вони мають значний вплив на ріст і розвиток рослин, їх виживання, морозо- і зимостійкість, густоту продуктивного стеблостою та продуктивність і якість продукції. Тривалість оптимального періоду сівби буває невеликою і відхилення від нього призводять до зниження урожайності.

Для розширення діяльності України на світовому ринку зерна та закріплення конкурентних позицій, насамперед, необхідно значну увагу приділити підвищенню якості зерна, зокрема доведенню її до світових стандартів. Це дасть змогу Україні стати рівноправним учасником на світовому ринку і продавати зерно за цінами не нижче середніх світових. Важливу роль для підтримки українського зерна на конкурентоспроможному рівні, особливо у період становлення вітчизняного зернового ринку, повинна відігравати держава через систему підтримувальних заходів (бюджетні дотації, страхування, інтервенційні закупівлі тощо). [3,с.78].

Збільшення ефективності виробництва зерна, яке передбачають у запровадженні ресурсозберігаючих технологій базується на новітніх досягненнях науково – технічного прогресу щодо розвитку зерновиробництва.

Ресурсозберігаючий варіант інтенсивної технології на інноваційній основі забезпечує найвищий рівень економічної ефективності виробництва озимої пшениці. Він дає можливість суттєво знизити собівартість продукції, підвищити окупність витрат і продуктивність праці порівняно із високо витратною технологією. Так, трудомісткість виробництва пшениці при ресурсозберігаючій технології нижча на 13, а собівартість на – 15 % порівняно з високо витратною інтенсивною технологією.

Використання інноваційних елементів вирощування зернових культур забезпечує зниження витрат на паливно-мастильні матеріали,

насіння, оплати праці, що в кінцевому підсумку призводить до зменшення собівартості продукції та підвищення ефективності галузі.

При прогнозуванні подальшого розвитку зернової галузі виявлено ймовірність зниження рівня урожайності зернових культур за існуючих технологій їх виробництва. Так, урожайність пшениці у 2012 р. може зменшитись на 21,2% порівняно із 2009 роком. За результатами прогнозу застосування сортів-інновацій та збільшення доз мінеральних добрив при вирощуванні зернових культур забезпечить приріст урожайності: пшениці відповідно на 7,3 та 9,7 ц/га; ячменю – 7, та 11,0 ц/га; кукурудзи – 25,8 та 27,8 ц/га.

Література.

1. Мацибора В.І. Економіка сільського господарства: Підручник. – К. : Вища шк.,1994. – 415с.
2. Уліч О.Л. Зимостійкість сучасних сортів озимої пшениці//Вісник аграрної науки –2005.№4.-с.86.
3. Бистрова І.О. Зерно України та його місце на світовому ринку//Вісник аграрної науки – 2005.№7.-с.78.
4. Саранчу Г. М. Інноваційний розвиток зерновиробництва в сільськогосподарських підприємствах// Автореферат дисертації – К.: Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2010.
5. Улянченко О. В. Зернокупуєне виробництво як важіль підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств// АгроІнКом – 2009. №9-12.